

فضای مجازی تهدیدی بر هوش اجتماعی کودکان

با دسترسی آنلاین کودکان بر روی رایانه‌ها، تلفن‌های هوشمند، تبلت‌ها و سایر دستگاه‌های تلفن همراه، تقریباً همه کودکان زیر ۱۲ سال اکنون کاربر اینترنت هستند.

با دسترسی آنلاین کودکان بر روی رایانه‌ها، تلفن‌های هوشمند، تبلت‌ها و سایر دستگاه‌های تلفن همراه، تقریباً همه کودکان زیر ۱۲ سال اکنون کاربر اینترنت هستند.

به گزارش نصر، امروزه، استفاده از اینترنت و فضای مجازی به بخش جدایی ناپذیری از زندگی کودکان نسل زد و آلفا بدل گردیده است. گرچه این فناوری‌ها می‌توانند فواید آموزشی و سرگرمی زیادی داشته باشند، اما استفاده بیش از حد و بی‌رویه از آنها می‌تواند منجر به مشکلات روان‌شناختی و اجتماعی گردد. یکی از نگرانی‌های مهم در این زمینه، تأثیر مخرب فضای مجازی بر هوش اجتماعی کودکان است. در این زمینه خبرنگار ایرنا با دکتر محمدمهدی سیدناصری، مدرس دانشگاه و پژوهشگر حقوق بین‌الملل کودکان به گفت و گو نشست.

هوش اجتماعی چیست؟

محمدمهدی سیدناصری در توضیح هوش اجتماعی گفت: اعتیاد به فضای مجازی در کودکان یکی از چالش‌های جدی جوامع در عصر انقلاب صنعتی چهارم است که می‌تواند بر جنبه‌های مختلف رشد روانی و اجتماعی کودکان تأثیر بگذارد. هوش اجتماعی، توانایی برقراری ارتباط مؤثر بادیگران، درک احساسات و انگیزه‌های آنها، و سازگاری در موقعیت‌های اجتماعی است. این مفهوم توسط ادوارد ثورندایک معرفی شد و شامل مهارت‌هایی همچون همدلی، توانایی همکاری و حل تعارضات است. وی در ادامه افزود: هوش اجتماعی یکی از مهارت‌های کلیدی جهت رشد سلامت اجتماعی کودکان است. کودکانی که هوش اجتماعی بالایی دارند، در روابط خود با دوستان و خانواده موفق‌تر عمل کرده و در فعالیت‌های گروهی بهتر مشارکت می‌کنند، و از اعتماد به نفس بیشتری برخوردارند. این مهارت به کودکان کمک می‌کند تا در آینده، زندگی اجتماعی و حرفه‌ای پایدارتری داشته باشند.

اعتیاد به فضای مجازی و تأثیر آن بر هوش اجتماعی

این مدرس دانشگاه ابتدا به بیان دلایل اعتیاد به فضای مجازی پرداخت و سپس درباره تأثیر آن بر هوش اجتماعی اظهارداشت: اعتیاد به فضای مجازی به استفاده مداوم و غیرقابل کنترل از اینترنت و برنامه‌های دیجیتالی اطلاق می‌شود. دلایل اصلی این اعتیاد در کودکان شامل مواردی همچون: دسترسی آسان به فناوری و وجود گوشی‌های هوشمند و تبلت‌ها، طراحی جذاب برنامه‌ها، بازی‌ها و شبکه‌های اجتماعی که با الگوریتم‌های هدفمند طراحی شده‌اند، کمبود نظارت والدین و عدم محدودیت زمانی یا محتوایی برای استفاده از فناوری و نیاز به فرار از مشکلات اجتماعی یا خانوادگی است. حال به این پرسش باید پاسخ داد که تأثیر اعتیاد به فضای مجازی بر هوش اجتماعی کودکان چگونه است؟ کاهش تعاملات اجتماعی واقعی کودکانی که بیش از حد به فضای مجازی وابسته هستند و زمان کمتری را با خانواده و دوستان خود می‌گذرانند. این امر منجر به ضعف در مهارت‌های ارتباطی و کاهش توانایی درک احساسات دیگران می‌شود، همچنین کاهش توانایی همدلی. فضای مجازی اغلب تعاملات سطحی و کوتاه مدت را ترویج می‌دهد و در نتیجه، کودکان فرصت کمتری جهت تمرین همدلی و درک عمیق احساسات دیگران پیدا می‌کنند.

یکی دیگر از این تأثیرات، وابستگی به هویت مجازی است که استفاده مداوم از فضای مجازی می‌تواند کودکان را به سمت ایجاد هویت‌های مجازی سوق دهد. این امر ممکن است منجر به ایجاد فاصله میان شخصیت واقعی کودک و دنیای بیرونی و در آخر افزایش اضطراب اجتماعی کودکانی که در فضای مجازی زمان زیادی می‌گذرانند ممکن است هنگام تعاملات حضوری با دیگران احساس اضطراب کنند. این امر به کاهش اعتماد به نفس و مهارت‌های اجتماعی آنها منجر می‌شود.

راه‌های مقابله با اثرات سوء فضای مجازی بر هوش اجتماعی کودکان

سید ناصر برای مقابله با اثرات منفی فضای مجازی راه‌های زیر را پیشنهاد داده است: والدین و معلمان می‌بایست توجه داشته باشند که با ایجاد قوانین مشخص، استفاده از فناوری و زمان استفاده از اینترنت و دستگاه‌های دیجیتال را محدود کرده و جهت استفاده از آنها قوانین مشخصی وضع کنند. کودکان را به شرکت در بازی‌های گروهی، کلاس‌های آموزشی حضوری، و رویداد‌های اجتماعی تشویق کرده و همچنین افزایش آگاهی کودکان درباره‌ی اعتیاد به فضای مجازی را با زبانی ساده و قابل فهم و تأثیرات منفی استفاده بی‌رویه از فضای مجازی را به کودکان توضیح دهند.

لزوم توجه به تقویت هوش اجتماعی در خانه و مدرسه بسیار مهم است. فعالیت‌هایی که به افزایش مهارت‌های ارتباطی و همدلی کودکان کمک می‌کنند، همچون بازی‌های گروهی و تمرین‌های نقش‌آفرینی، را در برنامه روزانه آنها قرار دهند. والدین و

معلمان حتما نظارت بر محتوای مصرفی کودکان را جدی بگیرید و مطمئن شوند محتوایی که کودک مصرف می کند، مناسب سن او و حتما آموزشی باشد.

اعتیاد به فضای مجازی یکی از چالش های بزرگ پرورش و تربیت کودکان در دنیای مدرن است که تأثیرات منفی بر جنبه های مختلف زندگی آنها، به ویژه هوش اجتماعی، دارد. جهت مقابله با این چالش، والدین و معلمان می بایست با همکاری یکدیگر راهکار های مؤثری برای محدود کردن استفاده از فضای مجازی و تقویت مهارت های اجتماعی کودکان به کارگیرند. بانظارت صحیح و ارائه ی فرصت های مناسب برای ارتباطات حضوری، می توان تأثیرات مخرب این اعتیاد را به حداقل رساند و رشد سالم اجتماعی کودکان را تضمین کرد.

باشگاه خبرنگاران جوان